

## Zuid-Hollands Landschap



### Den Häneker

Aan: Gemeenteraad Vijfheerenlanden  
Samenwerkingsverband U10/16  
Provinciale Staten van Utrecht

Ons kenmerk: 2019/MH/0323  
Uw kenmerk:  
Betreft: Reactie op 'ontwikkelingsbeeld  
groen en landschap, vijfde pijler  
groen en landschap: het aanbod  
van en aan de U16'

Datum: 2 december 2019  
Behandeld door: Michiel Houtzagers  
E-mailadres: m.houtzagers@zhl.nl

Geachte heer, mevrouw,

De gemeente Vijfheerenlanden heeft in zijn reactie op onder andere het rapport Energieanalyse gewezen op het belang van het Groene Hart voor de omringende verstedelijkte omgeving.

Een rijk groen landschap dat bijdraagt aan de kwaliteit van de stedelijke omgeving en de biodiversiteit. De vijfde Groene pijler van de ruimtelijke analyse moest dan ook enkele kaders aandragen voor de invulling van ontwikkelingen.

Met grote teleurstelling hebben de vereniging De Häneker, Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden en Het Zuid-Hollands Landschap kennis genomen van het ontwikkelingsbeeld.

Het is duidelijk dat de oude gemeenten Zederik en Leerdam, die met de gemeentelijke herstructurering deel werden van de provincie Utrecht, voor de provincie redelijk onbekend terrein zijn. Het ligt dan juist voor de hand om de stakeholders uit dit gebied bij de ontwikkeling te betrekken. Dat is niet gebeurd, met als gevolg dat de landschappelijke en groene kwaliteiten uit deze twee gemeenten totaal ontbreken in de beschrijving en op de kaarten. Zodoende voldoet de Groene Pijler niet als kader voor de ontwikkelingen binnen de gemeente Vijfheerenlanden.

Al meteen bij de inleiding missen we in de opsomming de unieke combinatie van landschappelijke kwaliteit in Vijfheerenlanden: een rivierenlandschap met ecologisch rijke uiterwaarden, rivierduinen en grienden, klei op veenweidegebieden met cope-landschap en monumentale boerderijlinten, rietlanden, oude stroomruggen, kreekruggen, veenstromen en hoogstamboomgaarden. Nergens worden de Natura 2000-gebieden Zouweboezem,

## 'Zuid-Hollands Landschap



Uiterwaarden Lek en Diefdijk, noch de Linge en haar omgeving, de Bolgerijse polder, de Huibert, Scharperswijk - allen deel van het nationale natuurnetwerk - benoemd!

De nota geeft aan dat er een zekere gewenste hoeveelheid van betekenisvol groen en landschap per inwoner is. Die aanwezigheid draagt bij aan een gezonde leefomgeving. De regio Vijfheerenlanden biedt door haar ligging bij uitstek die rol naar de gemeenten Nieuwegein en IJsselstein. Het biedt een scala aan fiets- en wandelpaden dat vooral voorziet in de behoefte aan extensieve recreatie met een speciaal accent op open ruimte, verstillings- en afwisseling. In elk seizoen valt hier te genieten.

Er wordt geen aandacht geschonken aan de rijke uiterwaarden (o.a. grote rijkdom aan orchideeën en rustplaats na de vogeltrek van steltlopers, water- en weidevogels) aan de zuidkant van de Lek. De druk bezochte Linge met zijn aanliggende natuurgebieden Kedichem/Heukelum ontbreekt in zijn geheel. Zelfs het Natura 2000-gebied Zouweboezem met de grootste kolonie purperreigers van West Europa en broedplaats voor zwarte sterns, is niet vernoemd of aangegeven op de kaart, maar in het ontwikkelbeeld opgenomen in het "landschap van de toekomst". Het natuurnetwerk langs de Lek en Linge wordt niet gekenmerkt als robuuste ecologische verbinding, maar als een recreatieve route met beschermde natuur.

De Nieuwe Hollandse Waterlinie is ook ten zuiden van Everdingen een rijk gevarieerd gebied begrenst door bijzondere natuurgebieden, de grootste wiel van Nederland en veel hoogstamboomgaarden. Het heeft ook nog zijn natuurlijke biotoop van vrij liggende uitzichten naar de landen die onder water werden gezet. Bovendien heeft deze Diefdijk een cultuurhistorische betekenis in het tot stand komen van het eerste Hoogheemraadschap van Nederland. In het ontwikkelbeeld houdt de Waterlinie op bij fort Everdingen.

De trots van Utrecht lijkt zich niet uit te strekken tot het aspect van de biodiversiteit. Nergens in de kaart wordt melding gemaakt van belangrijke biotopen voor bedreigde dieren en zeldzame planten. Wij noemden al het belang van de uiterwaarden. De landbouw- en natuurgebieden binnen Vijfheerenlanden zijn met name van belang voor o.a. de grutto, purperreiger, zwarte stern, oeverzwaluw, roerdomp en veldleeuwerik, vele soorten uilen en daarnaast reeën en kleine zoogdieren. De vele gespreid liggende natuurgebieden leggen daarvoor de basis.

## Zuid-Hollands Landschap



### Den Hâneker

De combinatie Natura 2000 en natuurgebieden langs de Lek, de A2 en de A27 maakt het uitgangspunt om langs de infrastructuur intensieve recreatie in een mix met energie en werk (zie het landschap van de toekomst) te ontwikkelen niet toepasbaar voor Vijfheerenlanden. In de gehele Vijfheerenlanden is een mix van natuur, cultureel erfgoed, zorg, extensieve recreatie en landbouw aanwezig. Juist die mix draagt de kwaliteit van het landschap en de bijdrage aan de leefbaarheid. Het is echter een kwetsbaar complex van onderling afhankelijke elementen. De plantenbiotoop is bij intensieve recreatie snel aangetast. In de omgeving van Vianen is deze schade al aangetoond. De vogeltrek tussen rust- en voedselgebieden langs de Lek en de Zouwe en broedgebieden in de weidegebieden in het binnengebied kan en mag niet worden verstoord door een reeks windturbines, zoals wordt voorgesteld in het rapport energieanalyse.

Het aanpassen en aanvullen van de themakaarten 1 tot en met 7b is een eerste start om passende kaders voor de ontwikkelingen in de gemeente Vijfheerenlanden te ontwikkelen. Vanuit onze zorg voor natuur, landschap en biodiversiteit geven wij, hierbij een aantal voorzetten.

- Werken en wonen kan en mag binnen de ruimte die daarvoor reeds beschikbaar is en wordt zorgvuldig ingepast in het omgevingsbeeld. De ontstaansgeschiedenis van het landschap dient daarbij te worden gerespecteerd.
- Houdt de zichtlijnen vanuit linten en waardevolle landschaproutes open. Plaats zonnepanelen ver van deze routes. Plaats windturbines niet in die zichtlijnen. Een goede plaatsing vereist een zorgvuldige landschappelijke inpassing inclusief onderliggend onderzoek.
- Onderzoek onder welke voorwaarden de plaatsing van zonnepanelen en windturbines de biotoop van zeldzame planten en de vliegroutes van vogels en het leefgebied van bedreigde dieren niet aantast.
- De investering van boeren in het behoud van de stand van de weidevogels moet worden ondersteund. Weidevogels vragen om veel open ruimte en een afwisseling van broed- en voedselgebieden door het seizoen heen. Dat betekent dat in de gemeente Vijfheerenlanden het criterium van 10% van de weidegronden voor zonnevelden niet leidend kan zijn.

## 'Zuid-Hollands Landschap



Het investeren in de creatie van nieuwe natuurgebieden is positief, maar past niet in een plan dat tegelijkertijd de stand van de natuur, de biodiversiteit en het landschap grote schade toebrengt.

Bestuurlijke grenzen lopen in deze regio dwars door natuurgebieden en landschappelijke structuren. Samenwerking over de grenzen is een goed voornemen en bij uitstek van belang in ruimtelijke ontwikkelingen.

Met vriendelijke groet,

Mede namens,

C. Commijs, Voorzitter  
Den Häneker

J.A.R.M. van Egmond, Voorzitter  
Natuur- en Vogelwacht De Vijfheerenlanden



Ir. M.F. J. Uitzagers, Directeur-bestuurder  
Stichting Het Zuid-Hollands Landschap